

Posúdenie habilitačnej práce Františka Koláři „Počátky českého olympijského hnutí – studie a materiály“

OSOBNOST AUTORA

Úvodom chcem predznamovať, že predkladateľ habilitačnej práce František Kolář patří k rešpektovaným a citovaným olympijským historikom aj na Slovensku. Jeho práce, ktoré mapujú dejiny českého športového hnutia od 70. rokov minulého storočia, priniesli rad podnetov pre slovenskú a nielen olympijskú historiografiu. O šírke Kolářových odborných záujmov svedčí napr. posudok k mojim dejinám českého športu (*Dějiny sportu*, Brno, 2011), kde kritickými pripomienkami, najmä k obchádzanej participácii nemeckej menšiny k českému telovýchovnému a športovému hnutiu pred rokom 1918 a po vzniku Československa evidentne pomohol skvalitniť obsah učebnice.

Druhá úvodná poznámka: S predloženou štruktúrou habilitačnej práce (tri analytické a dve materiálové kapitoly) som sa vo svojej praxi ešte nestretol, čo neznamena, že neakceptujem prístup a postup kandidáta.

PRAMENE A LITERATÚRA

Zoznam použitej literatúry je v „habilitačnej“ norme, ku ktorej kandidát pridáva bonus ako znalec francúzskeho jazyka (a zrejme sa úspešne popasoval s angličtinou a nemčinou). Analytické i materiálové časti práce dostatočne dokumentujú autorovu rozhladenosť v témach a v prehľade literatúry.

Predložený pramenný materiál je vcelku primeraný (hoci nevyužil všetky možnosti, pozri ďalej moje pripomienky v rámci 3. štúdie), či už ide o primárne archívne pramene, alebo odkazy na dobové pramene a adekvátnu literárnu bázu. Akceptovať možno aj práce samotného kandidáta, jeho bádateľské úsilie je podložené autorstvom alebo spoluautorstvom v prípade monografií doma i v zahraničí.

V samostatných výskumoch vychádzal z početných prameňov domácej i zahraničnej proveniencie, opieral sa o archívny materiál, dobovú periodickú tlač, oficiálne štatistické údaje, ako aj o relevantné publikované i ústne pramene. Analýza, hodnotenie a interpretácia pramenej bázy v predloženej práci koleruje s požiadavkami na požadovanú odbornú kvalitu.

HODNOTENIE PREDLOŽENEJ PRÁCE

Úvod:

Považujem ho za príliš stručný, ale v žiadnom prípade nespochybňujem argumenty kandidáta, že predkladaná práca nie je mechanickým súhrnom pôvodných alebo čiastočne publikovaných textov, ale na základe doložených pramenných dokumentov a ich interpretácii chce vedecky „ošetriť“ zbeletrizovanú históriu českého a československého olympijského hnutia.

Štúdie:

(1) České olympijské hnutí do r. 1918

Predložený text bol už publikovaný v prvej kapitole monografie *Český olympismus* (Olympia Praha, 1999). Kandidát v štúdiu postupoval v intenciách zámeru uvedeného v úvode predloženej práce. Hoci monografia autora prvej kapitoly priamo neuvádza (podľa indícií je jej autorom Jiří Kössl),

v predloženej štúdií predkladateľ práce uviedol ďalšie faktografické údaje a podrobnosti - odhadujem okolo 20% vloženého faktografického materiálu. Nešlo tu o preštylizovanie textov, celý materiál je doplnený bohatým poznámkovým aparátom, ktorý v monografii chýbal. Dovolím si len malú pripomienku. Na str. 57 (číslovanie strán možno nie je presné, lebo predmetnú prácu som dostal v elektronickej podobe, kde boli texty značne poprehadzované a ich usporiadanie si vyžadovalo detektívne úsilie) kandidát v súvislosti s vypuknutím prvej svetovej vojny uvádza, že „*Antukové ovály atletických drah vystriedaly blátivé zákopy frontových línií...*“. Domnievam sa, že v tom období existovali iba škvárové bežecké dráhy, napr. ešte aj na OH 1948 v Londýne. Slovenský autor P. Kršák píše, že helsinský olympijský štadión (1952) mal na bežeckom ovále „červenú škváru“.

(2) Pierre de Coubertin a Čechy

Voľbu témy autor zdôvodnil 3 faktormi: samotnou „renesančnou“ a vizionárskou osobnosťou Pierre de Coubertina, naozaj pozoruhodnou skutočnosťou, že Česi stáli pri zrode moderného olympijského hnutia, kde sa prezentovala medzinárodná subjektivita českého národa, a napokon tretím dôvodom bol Coubertinov pozitívny vzťah k telovýchovne vyspelým Čechám vďaka masovosti a činorodosti Sokola. Tento vzťah ešte prehĺbila Coubertinovo priateľstvo a spolupráca s Jiřím Guthom. V tejto štúdií oceňujem hlavne okolnosť, že autor sa neobmedzil na pramene domácej proveniencie, odkazy poukazujú na pramene anglické, nemecké a prirodzene francúzske, najmä priamo z prác Coubertina. F. Kolář názorne uplatnil známu zásadu, že „kto môže ísť ku prameňu, nemusí chodiť k džbánú“: vychádzal totiž z originálnych francúzskych prameňov. Niektoré údaje v tejto stati sa opakujú s faktami uvedenými v predchádzajúcej štúdií, čo je v rámci kompatibility témy pochopiteľné, ale autor mohol túto opakovanosť čo len stručnou poznámkou zdôvodniť.

Poznámka na okraj: František Kolář ukazuje, že nevládne len strohou odbornou štylistikou, čo dokladá jeho text zo str. 79: „*Byl to Pierre de Coubertin, který dal olympismu do kolébky vlastnosti demokratismu, tolerance a poznání. Byl to Pierre de Coubertin, který stvořil instituci, jež sice v malém měřítku, ale reálně prokázala, že lidé mohou spolu žít ve vzájemném respektu, soutěži a spolupráci. Byl to též Pierre de Coubertin, který Čechům umožnil, aby stáli u zrodu tohoto fenoménu moderní doby a aktivně se podíleli na utváření jeho podoby, na jeho společenském uznání*“.

Bolo by pre mňa sklamaním, keby tieto vety neboli autentické.

(3) Češi na athénskych olympijských hrách v roce 1906

Táto stať je pomerne krátka, možnože limitovaná malou úspešnosťou českých športovcov v Aténach. Podrobnejšie autor uvádza skôr sprievodné okolnosti – nadšenie nad konaním neoficiálnych hier v českom športovom prostredí (pravda, s výnimkou Sokola), tradičný negatívny postoj rakúskych činiteľov voči českej samostatnosti na „medzihrách“, ako aj peripetie okolo finančného zabezpečenia výpravy do Atén.

Hoci českí športovci nedosiahli veľmi úspešné výsledky, takže „niet o čom písať“, mohol kandidát využiť možnosť bližšie priblížiť profily aktívnych účastníkov hier. Domnievam sa, že česká pramenná báza je na takéto materiály dosť bohatá. Autor nevyužil všetky časopisy či tlačené pramene, ktoré napr. uvádza P. Ježek v práci *Stručný přehled vývoje sportovních odvětví v Československu*, III. diel (Olympia Praha, 1971). Ide o časopisy *Sportovní obzory 1893-1897*, *Sportovní svět 1904-1907*, *Sportovní přehled 1907-1910*, *Sportovní listy 1908-1936*. Z tlačovín napr. rekordné tabuľky ČAAU (z r. 1909) alebo Janeckého publikáciu z r. 1954 o čs. ľahkej atletike s príslušnými prehľadmi 1884 – 1953

Materiály:

(1) Obyčejný život Jiřího Gutha - Jarkovského

F. Kolář korektno upozornil, že predložil prepis prvej a tretej kapitoly svojej monografie o Guthovi – Jarkovskom z r. 2011. Ale aj v tomto prípade dodržal sľub vyslovený v úvode o „zvedečtení“ práce tým, že pôvodný populárno-vedecký štýl monografie na tomto mieste obohatil o bohatý poznámkový aparát (celkom 136 odkazov), ktorým opätovne uviedol „beletriu“ do vedeckého rámca.

(2) Dokumenty k dejinám českého olympijského hnutí do r. 1918

K faktografii a výberu už predtým publikovaných materiálov (*Dokumentace k dějinám českého olympismu*, 1. díl 1891 – 1818) nemám dostatočné podklady k vysloveniu výhrad, môžem len konštatovať pravdivosť slov vedúceho autorského kolektívu J.Kössla, že výber dokumentov, ich spracovanie a skomentovanie urobil spolu s F. Kolářom (str. 3). Že ide o záslužnú vedeckú prácu, o tom niet pochýb, otázny zostáva nanajvyš percentuálny podiel spoluautorstva F. Koláři. Aj v tomto prípade bola prínosom predkladateľa spomínaná vybavenosť francúzskeho jazyka.

OTÁZKY:

Záverom predkladám autorovi niekoľko otázok, hlavne so vzťahom k športovej histórii Slovenska:

1. Na základe akých poznatkov tvrdí autor, že v r. 1900 bol ČOV prvým (a jediným) národným olympijským výborom, ktorý pracoval nepretržite, bez ohľadu na štvorročnú olympijskú periódu?
2. Mohol ČOV aj bez schválenia stanov (1908, resp. 1913) nepretržite a systematicky pracovať? Nenarážalo to na legislatívne problémy, či už v rámci monarchie alebo MOV?
3. Na „Českých OH“ v r. 1909 sa atletických súťaží zúčastnili aj pretekári z Maďarska (Uhorska). Existuje niekde zoznam pretekárov? Neštartovali tam náhodou aj rodáci zo Slovenska, ktorí v tých časoch reprezentovali Uhorsko?
4. Deklaroval do r. 1918 J. Guth priamo svoj vzťah ku Slovensku?
5. Kto v r. 1926 konkrétne zo strany slovenských členov KČST protestoval, že sa vedenie klubu pod vedením J. Gutha stará len o Prahu a udržiavanie dobrých vzťahov s turistickou organizáciou českých Nemcov Hauptverband deutscher Gebirgs- und Wandervereine?

ZÁVER:

Napriek niektorým nedostatkom (napr. nevyužitie všetkých pramenných možností českej tlače a relevantných publikácií) mi minimum výhrad nedáva dôvod dehonestovať kvalitu predloženej práce, takže **súhlasím** s udelením vedecko-pedagogickej hodnosti docent v odbore dejín (telovýchovy a športu), čo si napokon F. Kolář za dlhoročnú vedeckovýskumnú a pedagogickú činnosť v oblasti dejín športu a najmä olympizmu zaslúži.

Bratislava, 13. 7. 2018

Prof. PhDr. Ján Grexa, Ph.D